

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Скороход Тетяни Олександрівни

на тему «**Феномен студентської періодики в системі соціальних комунікацій**»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 06 Журналістика

за спеціальністю 061 Журналістика

Актуальність теми дисертації. Тема дисертаційного дослідження є актуальною та своєчасною в умовах розвитку й розкриття потенціалу особистості сучасних студентів, набуття ними необхідних навичок саморозвитку у швидкозмінних обставинах ХХІ століття. Студентська періодика навіть при глобальних змінах буде існувати, тому що поки функціонуватимуть спільноти студентів, буде необхідний медійний майданчик, на якому вони зможуть комунікувати між собою, з викладачами, адміністрацією закладу.

Студентські видавничі редакції є осередком, де студенти отримують видавничий досвід, поєднують навчання з практикою освоєння журналістського фаху, розпочинають свій професійний розвиток. Під час редакційно-видавничого процесу студенти розвивають свої комунікативні навички, формують уміння працювати в команді, усвідомлено використовують та керують комунікативними ресурсами, реалізують комунікативні технології, стратегії та моделі соціальної дії. Студентська періодика сприяє набуттю навчальних та інноваційних навичок, пов'язаних із креативністю, здатністю впроваджувати та працювати над новими ідеями, тобто дозволяє активно набувати професійних умінь, створюючи власний видавничий проект. Підсумком видавничої діяльності студентів є навички критичного мислення, аналізу й синтезу інформації для вирішення завдань, уміння працювати з інформацією й медіа загалом, здатність до комунікації та співробітництва. Також під час створення студентських видань можна набути життєвих і кар'єрних навичок, пов'язаних із гнучкістю й пристосовуваністю до різних видавничих і комунікативних ролей, різних рівнів відповідальності, прояву ініціативи, виходу за межі навчальних програм, ефективного використання часу й розподілу робочого навантаження для збагачення свого досвіду. Наявність студентських видавничих осередків та їх діяльність зі створення видавничого продукту підтверджують зацікавленість ЗВО у підготовці студентів як високопрофесійних особистостей, надаючи їм можливість самореалізуватися,

соціалізуватися, впливати на студентський соціум та формувати ідентичність студентства цього закладу.

Актуальність теми дисертації підтверджується і її недостатньою репрезентативністю в науковому дискурсі, зокрема в соціальнокомунікаційних дослідженнях.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Дисертаційна робота є важливим практичним внеском у соціальнокомунікаційний дискурс, що підтверджується такими пунктами наукової новизни: розкрито статусні рівні феномену студентської періодики в системі соціальних комунікацій; комплексно досліджено студентські періодичні видання України як видавничо-організаційні суб'єкти, зокрема розглянуто діяльність редакторів сучасної студентської періодики, досліджено комунікацію в студентському видавничому осередку, ідентичність студентського видавничого колективу; узагальнено досвід роботи редакцій студентської періодики стосовно запровадження нових практик комунікативної взаємодії з медіаперцептивними читачами студентських видань, адаптування тематичного наповнення видань під впливом нових реалій війни й пандемії; визначено комунікативний інструментарій впливу на читачів студентської періодики та комунікативно-інтенціональну ефективність текстів студентських видань.

Застосувавши комплексний підхід до аналізу студентських видань, авторка поглибила уявлення про типологію студентських видань і типологію авторів, редакторів, читачів студентських видань та їхніх функціональних обов'язків, комунікативних ролей. Окремі результати дисертаційного дослідження набувають нової глибини й відкоригованого звучання, зокрема рекомендації для учасників студентських редакцій щодо створення вдалого дизайну та оптимального тематичного наповнення студентської періодики різних типологічних груп, застосування методики комплексного оцінювання засобів візуалізації в студентській періодиці.

Наукові дослідження були виконані здобувачкою на кафедрі видавничої справи та редагування КПІ ім. Ігоря Сікорського в межах наукової теми кафедри видавничої справи та редагування Навчально-наукового видавничо-поліграфічного інституту КПІ ім. Ігоря Сікорського «Соціальнокомунікаційний підхід до редагування різних видів видань» (номер державної реєстрації 0119U001582) під керівництвом проф., д-ра політ. наук Смоли Лідії Євстахіївни.

У роботі всебічно й повно представлена теоретико-методологічна основа дослідження. Імпонує уміння авторки критично осмислювати здобутки інших науковців, що свідчить про високу наукову культуру. Достовірність наукових

результатів у роботі досягається коректним використанням як загальнонаукових, так і спеціальних методів дослідження, що дозволило авторці концептуалізувати явище, окреслити роль, сформулювати рівні унікальності студентської періодики.

Заслуговує на позитивну оцінку застосування методу екстраполяції філософських концепцій на редакційно-видавничий процес студентської періодики (досліджено особливості комунікації та організаційного діалогу в студентському видавничому осередку), інтент-аналізу та вільного асоціативного експерименту (визначено комунікативно-інтенціональний потенціал текстів студентських видань), візуального (укладено жанрово-типологічну палітру візуального контенту студентських видань) й наративного (виокремлено типові форми наративів у виданнях студентів) аналізу, семантичного диференціалу (зроблено оцінювання ефективності візуальної комунікації в студентській періодиці), SWOT- та дискурс-аналізу, включеного спостереження (досліджено умови функціонування студентського видавничого осередку, принципи його організації, фактори, що впливають на його діяльність та можуть бути для нього загрозою чи додатковою можливістю), соціологічних методів дослідження (проведено фокус-групу редакторів студентської періодики та опитування студентів щодо затребуваності студентських видань, їх тематичного наповнення та дизайну).

Отже, у дисертаційній роботі поставлені наукові завдання зі встановлення засад комунікації та комунікативних відносин у студентських видавничих осередках, узагальнення принципів розроблення комунікативно ефективного студентського періодичного видання, дослідження видавничої культури студентської періодики виконані повністю, здобувачка повною мірою опанувала методологію наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження є комплексним та практично спрямованим. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується логікою подання матеріалу дисертаційної роботи та послідовністю розв'язання поставлених завдань. Робота відзначається логічністю викладу та чіткістю аргументації.

Дисертаційна робота здобувача Скороход Т. О. є завершеною науковою працею і за своїм змістом повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 061 Журналістика та напрямкам досліджень відповідно до освітньої програми «Соціальні комунікації, журналістика».

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові збіги, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Скороход Тетяни Олександрівни є результатом самостійних досліджень

здобувачки й не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати й тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертаційна робота написана українською мовою з дотриманням норм наукового стилю. Структура роботи, обумовлена метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження, логічно відображає та чітко відповідає обраній темі дослідження. Матеріал дисертації викладено послідовно, відповідно до визначеного дисертанткою змісту.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 298 сторінок.

У вступі висвітлено актуальність теми, мету дослідження, його завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, інформацію про особистий внесок здобувача, апробацію результатів, публікації та структуру роботи.

У першому розділі представлено історіографію студентської періодики, окреслено типологічну належність студентських видань та, узагальнивши відомі типології, запропоновано актуальну класифікацію студентської періодики з поділом на дві підсистеми – друкованих видань та періодичних видань в інтернеті (с. 35 – 38).

Важливим в авторському підході вважаємо висвітлення особливостей студентської періодики як медіаосвітнього засобу формування світогляду студентів (п. 1.2). Дослідниця зазначає, що суть видавничого процесу студентської періодики як медіаосвітнього засобу зводиться до формування у його учасників умінь сприймати, інтерпретувати, аналізувати й оцінювати медіатексти, самовиражатися за допомогою медіатехніки (с. 44). В окремому підрозділі вичерпно описується специфіка редакційно-видавничого процесу студентського періодичного видання (п. 1.3).

У другому розділі досліджено засади комунікації в студентських видавничих осередках (п. 2.1), висвітлено особливості комунікативних відносин редактора та автора студентської періодики (п. 2.2), що формуються під час рівноправного інформаційного обміну та базуються на знаходженні спільної істини щодо створення якісного видавничого продукту (с. 84). В окремому підрозділі представлено характеристику читачів студентських видань, що базується на результатах соціологічного опитування, та описано засоби та технології, які допомагають привернути увагу читачів, мотивують їх до прочитання матеріалів, викликають цікавість і прагнення переглянути студентське видання (п. 2.3). У п. 2.4 авторка за допомогою контекстуально-інтерпретаційного аналізу текстів та застосувавши психолінгвістичні

методи (семантичний диференціал, вільний асоціативний експеримент) визначає комунікативно-інтенціональну ефективність текстів студентських видань.

Третій розділ «Принципи розроблення комунікативно ефективного студентського періодичного видання» має виразне практичне спрямування. Авторка формулює рекомендації щодо тематичного наповнення студентських видань й адаптування тематичного спрямування під сучасні реалії (п. 3.1), описує шляхи оптимізування роботи редакцій студентських видань над дизайном та розробляє для студентських редакцій алгоритм комплексного оцінювання засобів візуалізації (п. 3.2), аналізує використання потенціалу соціальних мереж у контексті функціонування сучасної студентської періодики (п. 3.3), пропонує для редакторів студентської періодики запровадити низку практик комунікативної взаємодії з медіаперцептивними читачами (п. 3.4).

Висновки в роботі чіткі та підкреслюють основні результати виконаного дослідження. Вони ґрунтуються на узагальнених твердженнях до кожного розділу щодо статусних рівнів феномену студентської періодики – як унікальної видавничої технології, як медіаосвітнього засобу, як соціальнокомунікативної технології.

До тексту дисертаційної роботи додано додатки (с. 224 – 298), що унаочнюють отримані результати та сприяють їх кращому сприйняттю.

Дисертаційну роботу оформлено відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Авторка має достатню кількість публікацій, що відображають тему дисертаційного дослідження. Результати роботи висвітлені в 22 наукових публікаціях здобувачки, серед яких: 5 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття в періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних Web of Science Core Collection; 2 статті в іноземних виданнях; 4 публікації в інших наукових виданнях. Також результати дисертації були апробовані на 10 наукових фахових конференціях.

Наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені в наукових публікаціях здобувачки. В усіх публікаціях дотримано принципів академічної доброчесності. Опубліковані у співавторстві праці, що зараховані за темою дисертації, демонструють вагомий особистий внесок здобувачки.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи. Відзначаючи ґрунтовність, оригінальність та наукову цінність дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне зосередитися на його дискусійних положеннях і висловити кілька зауважень і побажань:

1. З метою з'ясування й розкриття статусних рівнів феномену студентської періодики в системі соціальних комунікацій авторка простежує зв'язок студентської періодики з технологіями творення іміджу (с. 56), реклами (с. 71, с. 103 – 104), популяризації видань (с. 65, с. 104), медіаосвіти (п. 1.2), медіапсихології (с. 124, с. 193) тощо. Поза увагою авторки формування видавничого бренду студентської періодики. У контексті досліджуваної теми доцільно було б зосередитися на ключових вимогах до створення впливових студентських видань і особливостях брендингу та описати діяльність редакцій у цьому аспекті.

2. У дисертаційному дослідженні проаналізовано тематичне наповнення (п. 3.1) та художньо-технічне оформлення студентських періодичних видань різних типологічних груп (п. 3.2), сформовано рекомендації щодо адаптування тематичного наповнення студентської періодики під галузеву спрямованість ЗВО або сучасні реалії та оптимізування роботи редакцій студентських видань над дизайном. Доповненням до розуміння феномену студентської періодики як видавничої технології стало б і розкриття жанрової структури студентських видань.

3. У п. 1.3 здобувачка досліджує специфіку редакційно-видавничого процесу студентського періодичного видання, зосереджуючись на висвітленні обов'язків учасників студентських видавничих осередків, з'ясуванні особливостей організування студентських редакцій, послідовності редакційно-видавничих етапів та чинників, які впливають на їх перебіг. Комплексне дослідження специфіки редакційно-видавничого процесу студентської періодики варто було б доповнити аналізом впливу пандемії коронавірусу та повномасштабної війни на діяльність студентських редакцій.

4. У п. 3.3 авторка розглядає представництво студентських періодичних видань у соціальних мережах як актуальну медійну практику зі створення віртуального майданчика для комунікації з читачем, встановлення контактів з потенційною читацькою аудиторією, партнерами. Зважаючи на актуальні статистичні дані щодо застосування комунікативних платформ студентськими редакціями, визначено використання потенціалу соціальної мережі «Фейсбук» у контексті функціонування сучасної студентської періодики. Доречно було б зазначити причини, чому інші соцмережі менш активно використовуються студентськими редакціями як платформа для комунікації з аудиторією.

Вважаю, що висловлені зауваження не є визначальними й не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу. Вважаю, що дисертаційна робота здобувачки ступеня доктора філософії Скороход Тетяни Олександрівни на тему «Феномен студентської періодики в системі соціальних комунікацій» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 06 Журналістика. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувачка Скороход Тетяна Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика.

Рецензент:

доцент кафедри
видавничої справи та редагування
Національного технічного
університету України «Київський
політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»,
кандидат наук із соціальних
комунікацій, доцент

М.П.

«21» квітня

2023 року

Фенко

Тетяна ФІСЕНКО

